

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretim Teknolojileri Araçlarını ve Öğretim Yöntemlerini Kullanım Durumlarının İncelenmesi¹

Investigation of Social Studies Teachers' Use of Instructional Technologies and Methods in the Distance Education Process¹

Yakup AYAYDIN²

Sevda KÜÇÜK³

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi / Application Date: 01.10.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 05.12.2022

Atf İçin / To Cite This Article: Ayaydın, Y. ve Küçük, S. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde öğretim teknolojileri araçlarını ve öğretim yöntemlerini kullanım durumlarının incelenmesi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (REFAD)*, 2(2), 76-98.

ÖZ: Günümüzde insan yaşamının her alanında etkili olan teknoloji, eğitim-öğretim alanında da giderek önem kazanmaktadır. Özellikle son dönemde yaşanan pandeminin etkisiyle teknolojinin eğitim-öğretim ortamlarında kullanımı ve ortamlara entegrasyonu önem kazanmıştır. Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecinde öğretim teknolojileri araçlarını ve öğretim yöntemlerini kullanım durumlarını incelemektir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma 34 farklı ilden 113 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile yürütülmüştür. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen Likert tipi ve açık uçlu sorular içeren çevrim içi anket ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel analiz yöntemlerinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bilişim teknolojilerini kullanma yeterliliklerinin orta düzeyde olduğu; eğitim sürecinde çevrim içi içerik sunumu, iletişim ve işbirliği, ölçme değerlendirme amaçlarıyla kullanılan Web 2.0 teknolojilerini yeterince etkin kullanamadıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmada pandemi sürecinin öğretmenlerin dijital yeterliliklerini geliştirmeye olumlu yönde katkı sağladığı ortaya çıkmıştır. Öğretmenler bu dönemde MEB'in açtığı çevrim içi eğitimlerin yanı sıra farklı platformlarda verilen çevrim içi eğitimlere katılarak dijital yeterliliklerini geliştirdiklerini belirtmiştir. Ayrıca pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecinin öğretmenlerin öğretim yöntem ve teknik kullanımlarını etkilediği, uzaktan eğitimin derste kullanılabilir yöntem ve teknikleri sınırlandırdığı tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar detaylı olarak tartışılarak uygulayıcılara ve araştırmacılara öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Eğitim, öğretim, teknoloji, Sosyal Bilgiler öğretmeni, pandemi, uzaktan eğitim

ABSTRACT: Today, technology, which is effective in all areas of human life, is also gaining importance in the field of education. Especially with the effect of the recent pandemic, the use and integration of technology in educational environments has gained importance. The aim of this research is to examine the use of instructional technologies tools and instructional methods in the distance education process of social studies teachers during the

¹ Bu çalışma 20-22 Aralık 2022 tarihlerinde düzenlenen IV. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, yakupts61@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5710-4626>

³ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, sevdakucuk@atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2679-5177>

pandemic period. A descriptive survey model was used in the research. The research was conducted with 113 social studies teachers from 34 different cities. The data were collected with an online questionnaire containing Likert type and open-ended questions developed by the researchers. Descriptive analysis methods were used in the analysis of the research data. As a result of the research, it has been revealed that social studies teachers' competence in using information technologies is at a moderate level, and they cannot use web 2.0 technologies, which are used for online content presentation, communication and cooperation, assessment and evaluation purposes in the education process, effectively. In the research, it was revealed that the pandemic process contributed positively to the development of teachers' digital competencies. Teachers stated that they improved their digital competencies by participating in online trainings given on different platforms as well as the online trainings opened by the Ministry of National Education during this period. In addition, it has been determined that the distance education process during the pandemic period affects teachers' teaching methods and techniques, and distance education limits the methods and techniques that can be used in the course. The results obtained in the research were discussed in detail and suggestions were presented to practitioners and researchers.

Keywords: Education, Instruction, Technology, Social Studies Teacher, Pandemic, Distant Education

1. GİRİŞ

Dünyada son dönemde yaşanan Covid-19 pandemisi eğitim-öğretim sürecinde de değişimleri beraberinde getirmiştir (Latorre-Coscolluela vd., 2021). Eğitim-öğretim ortamlarında teknolojiye dayalı uygulamaların zorunlu olarak kullanılması ile teknolojik araçların eğitim ortamlarında etkili ve verimli kullanımının önemi artmıştır.

Eğitimin her alanında olduğu gibi Sosyal Bilgiler öğretiminde de dijital teknolojilerin kullanımı öğretim ve öğrenme sürecine olumlu yansımaktadır. Nitekim yapılan araştırmalarda Sosyal Bilgiler dersinde bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin başarılarını artırdığı tespit edilmiştir (Afşin, 2015; Alkar, 2017; Çener, 2011; Hayal, 2015; Keser, 2012; Malkoç, 2018; Yapıcıoğlu, 2018; Yaylak, 2010). Eğitim-öğretim ortamlarının en önemli unsuru haline gelen teknolojik araçların eğitime yeni bir bakış açısı getirmesi, yeni nesillerin teknoloji ile ilişkisinin daha güçlü olması, öğretmen ve öğretmen adaylarının teknoloji kullanım yeterlilikleri açısından üst konumda olmalarını gerektirmektedir. Nitekim öğretim teknolojileri araçlarını kullanma yeterlilikleri daha iyi olan öğretmenler bu teknolojileri derslerinde daha etkili bir şekilde kullanmaktadır (Yılmaz ve Ayaydın, 2015). Ancak yapılan araştırmaların bir kısmında öğretmenlerin teknolojiye ayak uydurmakta zorlandıkları (Gündoğan, 2019; Karakoç, 2020; Yener, 2015), Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojilerini kullanma konusundaki yeterliliklerinin sınırlı olduğu tespit edilmiştir (Aksin, 2014; Bal ve Karademir, 2013; Franklin ve Molebash, 2007; Gündoğan, 2017; Hong, 2016; Nkweke, Loveday ve Agi-Otto, 2013; Saka Öztürk, 2017; Tomal vd., 2019; Turgut, 2017; Unal ve Ozturk, 2012; Ayaydın ve Yılmaz, 2015). Diğer yandan yapılan bazı araştırmalarda ise Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojilerini kullanmaya yönelik olumlu tutum içinde oldukları (Hong, 2016; Dere ve Ateş, 2020), öğretim teknolojilerini kullanmada kendilerini yeterli gördükleri tespit edilmiştir. (Alataş, 2008; Demirezen ve Keleş, 2020; Kaya, 2019; Keleş, 2019; Yusufoglu, 2021). Öğretmelerin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yaygın olarak bilgisayar, projeksiyon cihazı, akıllı tahta, tarayıcıdan yararlandıkları ve ofis programlarını kullandıkları tespit edilmiştir (Aydın, 2016; Ayaydın, 2014; Karaloğlu, 2009). Web 2.0 teknolojilerini kullanmada ise orta derecede yeterli oldukları ortaya çıkmıştır (Keleş, 2019).

Öğretmenlerin öğretim teknolojilerini kullanmalarının yanında yenilikçi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaları da önem arz etmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma durumları ile ilgili yapılan araştırmalarda farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir. Araştırmalarda öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretiminde genellikle düz anlatım, soru-cevap, gösteri gibi öğretmen merkezli geleneksel yöntem ve teknikleri kullandıkları, bununla birlikte örnek olay, tartışma, işbirlikli öğrenme, beyin fırtınası, rol yapma, gezi, drama, araştırma-inceleme, eğitsel oyun gibi yöntem ve tekniklere de yer verdikleri tespit edilmiştir (Ayaydın ve Aktaş, 2020; Berkant ve Arslan, 2015; Bolinger ve Warren, 2007; Çelikkaya ve Kuş, 2009; Durdukoca, 2018; Kayabaşı, 2012; İter, 2008; Russell III, 2010; Yaylak, 2020; Yılmaz, 2008; Yıldırım, 2019). Yapılan araştırmalarda Sosyal Bilgiler dersinde öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerin kullanılmasının akademik başarıyı artırmada öğretmen merkezli yöntem ve tekniklere göre daha etkili olduğu tespit edilmiştir (Ajayi, 2018; Brisini, 2018; Çelikkaya ve Ünal, 2009; Erbil ve Kocabaş, 2020; Gülistan ve Akoğlu, 2020; Güneş, 2019; Landers, 2018; Oyibe, ve Nnamani, 2014; Ocak ve Didin, 2018; Seyhan, 2020; Summers ve Dickinson 2012; Toklucu ve Bayram, 2016; Yeşilpınar, Uyar ve Doğanay, 2018).

Bu araştırmalara ilaveten ülkemizde Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili yayımlanmış makale ve tezlerin incelenmesi neticesinde Sosyal Bilgiler derslerinde öğrenci başarısının artmasında en etkili materyallerin bilgisayar destekli eğitim materyallerinin olduğu, öğrencilerin derse aktif olarak katılımlarının sağlandığı yöntem ve tekniklerin öğrencilerin başarılarını artırmada daha etkili olduğu, Sosyal Bilgiler derslerinde en etkili yöntemlerin drama, bilgisayara dayalı yöntem ve teknikler, tarihi yerlerin kullanımı, müze kullanımı, ters yüz edilmiş sınıf yöntemleri, örnek olay yöntemi, sahne sanatları, iş birliğine dayalı öğrenme yöntem ve teknikleri ile aktif öğrenme yöntemlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akkeyik, 2021).

Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitime geçilmesiyle ilgili olarak Sosyal Bilgiler öğretim sürecini inceleyen araştırmalar yapılmıştır. Bu doğrultuda Sosyal Bilgiler öğretiminde uzaktan eğitim

sürecinde alt yapı eksikliği, derse katılım, değerlendirme, iletişim, eğitim-öğretim süreçlerindeki tutarsızlıklar, sosyalleşme, esnek eğitimin doğru kullanılmaması, grup çalışması ve fırsat eşitliği konularında problemler yaşandığı tespit edilmiştir (Korkut ve Memişoğlu, 2021). Buna benzer olarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde altyapı eksikliği ve öğrenci katılımının yetersiz olması, öğrencilerin derse yeterince odaklanamaması, öğretmenin kontrolünün zorlaşması ile ilgili sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir (Akgül, 2021). Canpolat ve Yıldırım (2021) ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde öğretmenden kaynaklanan sorunlar, öğrenciden kaynaklanan sorunlar, erişim ve alt yapıdan kaynaklı sorunlar, EBA, EBA TV ve EBA canlı ders ortamlarından kaynaklanan sorunlar ve yönetimden kaynaklanan sorunlar yaşadıklarını tespit etmiştir. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde teknolojiyi etkin kullanmaya hazırlıksız yakalandığı (Torrey ve Jeromie, 2021) ancak uzaktan eğitim sürecinin özellikle öğretmenlerin teknolojik bilgilerini artırmalarına katkı sağladığı tespit edilmiştir (Akça, 2020; Kavuk ve Demirtaş, 2021; Palaz, 2022). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlardan biri de dersin öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerle ilgilidir. Araştırmalarda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin pandemi sürecinde genellikle düz anlatım yöntemini kullandığı, öğrencilerin aktif olmasını sağlayacak yöntem ve tekniklerden yeterince yararlanamadıkları bununla birlikte soru cevap, beyin fırtınası, altı şapka ve benzetim yöntem ve tekniklerinden yararlandıkları tespit edilmiştir (Akça, 2020; Macit ve Çoban, 2021; Uyar, 2020; Yeşilyurt, 2021). Ayrıca pandemi sürecinde eğlenmeye dayalı öğrenme yaklaşımlarının kullanılmasının öğrencilerin ilgisini ve motivasyonunu artırdığı tespit edilmiştir (Tetep ve Dahlena, 2021). Sosyal Bilgiler öğretiminde bilim ve teknolojinin yansımalarının artarak süreceği, dersin öğretme-öğrenme sürecinin zenginleştirilmesinde ve ölçme değerlendirme boyutunda öğretim araç-gereçlerinin yanında çevrim içi uygulamaların yaygınlaşacağı ön görülmektedir (Çiydem ve Kaymakçı, 2021).

Pandemi süreci ile birlikte eğitim-öğretimde teknolojinin kullanımı ile ilgili çalışmalar önem kazanmıştır. Ülkemizde sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji kullanım durumlarını inceleyen araştırmalar olmakla birlikte pandemi sürecinin öğretmenlerin dijital yeterlilikleri ve kullandıkları öğretim yöntem ve teknikler üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmaların sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Nitekim pandemi süreci eğitimde çeşitli sorunları beraberinde getirirse de daha önce dijital teknolojilerin kullanımıyla ilgili bilgi ve becerisi düşük öğretmenler bile uzaktan eğitim teknolojilerinin kullanımını deneyimlemişlerdir. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinin daha etkili hale getirilebilmesi noktasında çeşitli dijital teknolojileri ve yöntemleri kullanmaya odaklanmak durumunda kalmışlardır. Pandemi sürecinin eğitim açısından oluşturduğu sorunları ortaya koyan birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Ancak bu kriz sürecinin eğitim açısından oluşturduğu fırsat ve kazanımlara da odaklanmak gerekmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin pandemi sürecinde öğretim teknolojileri araçlarını kullanma durumlarını ve pandemi sürecinin dijital yeterlilikleri ve öğretimde kullandıkları yöntem-teknikler üzerindeki etkilerine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmaktır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecinde öğretim teknolojileri araçlarını ve öğretim yöntemlerini kullanım durumlarını ortaya çıkarmak amacıyla betimsel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması kullanılmıştır. Tarama araştırmaları, bir konu veya duruma ilişkin bir grubun özelliklerini çeşitli ölçme araçlarıyla tanımlamayı içeren bir araştırmadır (Fraenkel, Wallen ve Hyun., 2012). Tarama araştırmaları genellikle yaygın olarak kullanılan ve bireylerin görüşleri, tutumları, inançları ve faaliyetleri ile ilgili özelliklerinin belirlendiği deneysel olmayan bir araştırma türüdür (Christensen vd., 2015).

2.2. Katılımcı Bilgisi

Dünyada ve ülkemizde etkili olan Covid-19 pandemisiyle ülkemizde 2019 yılından itibaren 2021 yılına kadar eğitim-öğretim ortamlarında yüz yüze eğitime ara verilerek eğitim-öğretime çevrim

içi uygulamalarla devam edilmiştir. Ülkemizde uzaktan eğitim süreci Eğitim Bilişim Ağı, TV kanalları ve çevrim içi platformlar aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın evrenini Türkiye’de uzaktan eğitim sürecinde yer alan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma gönüllü öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında 34 farklı ilden 113 Sosyal Bilgiler öğretmeninden pandemi nedeniyle gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin sonu olan 2021 yılı yaz döneminde veri toplanmıştır. Araştırma kapsamında çevrim içi olarak hazırlanan anket linki öğretmenlerle paylaşılmıştır. Öğretmenler gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmaya katılmışlardır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 53’ü erkek (%46,9), 60’ı kadındır (%53,1). Öğretmenlerin ayrıntılı demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Erkek	53	46.9
	Kadın	60	53.1
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	7	6.2
	6-10 yıl	40	35.4
	11-15 yıl	28	24.8
	16-20 yıl	22	19.5
	21 yıl ve üzeri	16	14.2

Tablo 1’e göre araştırmada yer alan öğretmenlerin 53’ünü erkek öğretmenler, 60’ını ise kadın öğretmenler oluşturmuştur. Öğretmenlerin %7’si 1-5 yıl, %40’ı 6-10 yıl, %24,8’i 11-15 yıl, %19,5’i 16-20 yıl, %14,2’si 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen Likert tipi ve açık uçlu soruların olduğu anket ile toplanmıştır. Veri toplama aracı uzman görüşlerine başvurularak araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Veri toplama aracının ilk bölümünde demografik sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümünde öğretmenlerin teknoloji kullanma durumları ve eğitim-öğretim ortamlarında kullandıkları öğretim teknolojileri araçlarıyla ilgili sorulara yer verilmiştir. Bu bölümde donanım teknolojileri, masaüstü yazılımlar, çevrim içi iletişim ve işbirliği teknolojileri, çevrim içi içerik sunumu teknolojileri, etkileşimli Web 2.0 teknolojilerinin kullanımına yönelik sorular yer almıştır. Anket formunda Sosyal Bilgiler öğretiminde öğretim teknolojilerinin kullanımına yönelik araçlara ilgili alan yazına dayalı olarak yer verilmiştir (Aksin, 2020). Anket formunun sonunda pandemi sürecinde öğretmenlerin dijital yeterlilikleri ve Sosyal Bilgiler öğretiminde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Araştırmada geçerliliği sağlamak üzere araştırma kapsamında geliştirilen anket formuna yönelik olarak uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu doğrultuda Sosyal Bilgilerde teknoloji üzerine çalışmaları olan 2 uzmanın görüşü alınmıştır. Anketin uygulaması sonucunda Cronbach alpha değeri .91 olarak tespit edilmiştir.

2.4. Veri Analiz Yöntemi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 21.0 programından yararlanılarak betimsel analiz yapılmıştır. Elde edilen veriler yüzde ve frekanslarıyla birlikte tablolar ve grafiklerle sunulmuştur. Ankette yer alan açık uçlu sorulardan elde edilen veriler içerik analizi yapılarak kategori ve kodlar oluşturulmuştur. Veriler doğrudan alıntılarla desteklenerek açıklanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere yönelik olarak katılımcı teyidinde başvurulmuştur. Bunlara ilaveten katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak verilerin desteklenmesi sağlanmıştır. Ancak bu alıntılar

ankette yer alan açık uçlu sorulara verilen cevaplardan oluştuğu için alıntılarda bireylerin kodlarına yer verilmemiştir. Araştırmada açık uçlu sorularda her iki araştırmacının kodlama yapması sağlanarak kodlayıcı güvenilirliği sağlanmıştır. Ayrıca araştırmacı etkisini kaldırmak amacıyla veriler araştırmacılar dışında bu alanda çalışma yapan uzmana kontrol ettirilmiştir.

3. BULGULAR

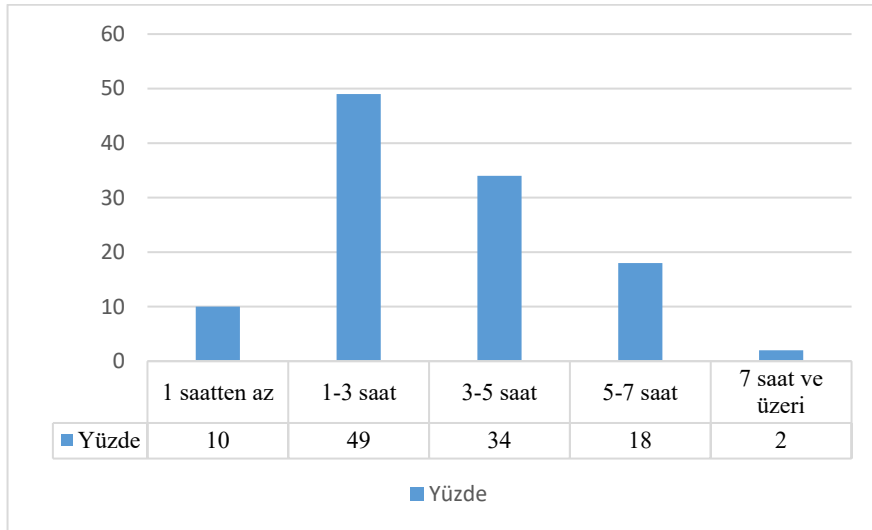
3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bilişim Teknolojilerini Kullanma Durumları

Bu bölümde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bilişim teknolojilerini kullanma düzeyleri, günlük ortalama bilgisayar/ tablet/ akıllı telefon kullanma süreleri ve eğitim amaçlı internet kullanma durumlarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Şekil 1: Bilişim Teknolojileri Kullanma Düzeyine Yönelik Görüşler

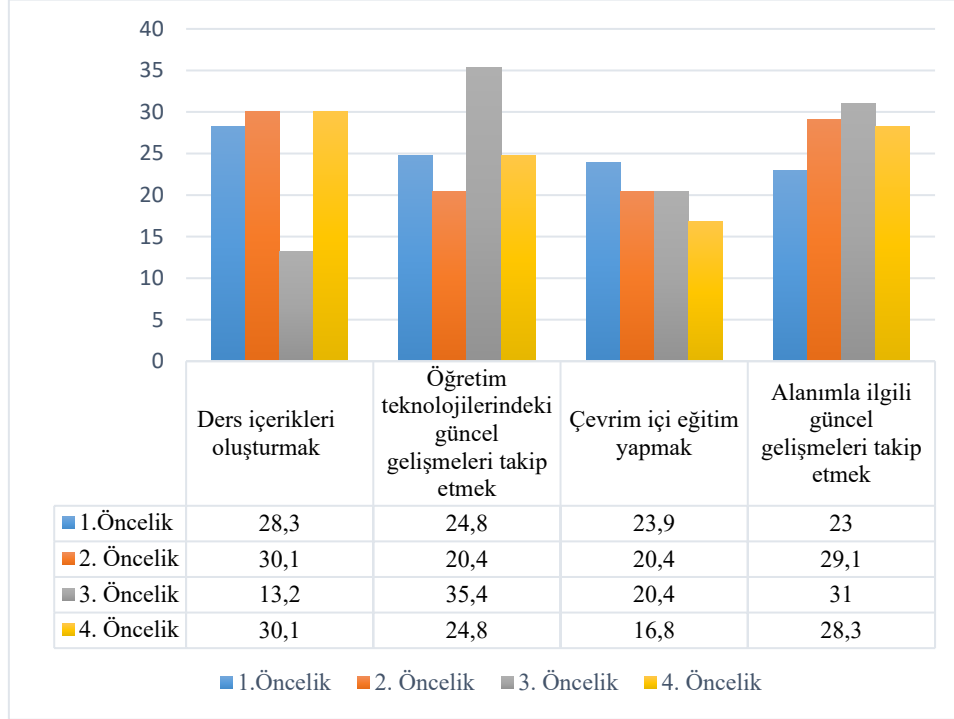
Şekil 1’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin %10,6’sının bilişim teknolojilerini başlangıç düzeyinde, %64,6’sının bilişim teknolojilerini orta düzeyde, %24,8’inin ise yeterli düzeyde kullandığı tespit edilmiştir.

Şekil 2: Günlük Ortalama Bilgisayar/ Tablet/ Akıllı Telefon Kullanma Süresi

Şekil 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin %8,8’inin 1 saatten az, %43,4’ünün 1-3 saat, %30,1’inin 3-5 saat, %15,9’unun 5-7 saat, %1,8’inin 7 saat ve üzeri günlük ortalama bilgisayar, tablet ve telefon kullandıkları tespit edilmiştir.

Şekil 3: Eğitim Amaçlı İnternet Kullanım Durumu

Şekil 3’de görüldüğü gibi öğretmenlerin eğitim amaçlı internet kullanmada birinci önceliğinin ders içeriği oluşturmak (%28,3), öğretim teknolojilerindeki güncel gelişmeleri takip etmek (%24,8), çevrimiçi eğitim yapmak (%23,9), alanıyla ilgili (ders içerikleri, etkinlik örnekleri vb.) güncel gelişmeleri takip etmek (%23) şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretim Teknolojileri Araçlarını Kullanma Durumları

Bu bölümde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojileri araçlarını kullanma durumlarına yer verilmiştir. Öğretmenlerin öğretim teknolojileri araçlarını kullanımları donanım teknolojileri, masüstü yazılımlar, çevrimiçi iletişim ve işbirliği, çevrim içi içerik sunumu, çevrim içi etkileşimli uygulamalar başlıkları altına ele alınmıştır.

3.2.1. Donanım Teknolojilerinin Kullanımı

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecinde donanım araçlarını kullanım durumları Tablo 2’de sunulmuştur. Öğretmenlerin genel olarak öğretim teknolojilerine yönelik donanımsal araçlar hakkında bilgi sahibi oldukları, ara sıra ve sık sık kullandıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin en fazla akıllı telefon (%97,3), bilgisayar (%93,8), akıllı tahta (%85,8), yazıcıyı (%86,7) kullandıkları, tarayıcıyı (%46), projeksiyon cihazını (%54,9) ve tableti (%44,2) ara sıra kullandıkları tespit edilmiştir. Diğer yandan tarayıcı, projeksiyon cihazı, yazıcı, akıllı tahta ve tableti hiç kullanmayan öğretmenlerin de olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 2: Donanım Teknolojilerinin Kullanım Durumu

Donanım Teknolojileri	Frekans Yüzde	Hakkında bilgim yok	Hiç kullanmadım	Ara sıra kullanırım	Sık sık kullanırım
Bilgisayar	f %	- -	- -	7 6.2	106 93.8
Tarayıcı	f %	2 1.8	11 9.7	52 46	48 42.5
Projeksiyon Cihazı	f %	1 .9	17 15	62 54.9	33 29.2
Yazıcı	f %	- -	1 .9	14 12.4	98 86.7
Akıllı Tahta	f %		2 1.8	14 12.4	97 85.8
Tablet	f %	1 .9	15 13.3	50 44.2	47 41.6
Akıllı Telefon	f %	- -	- -	3 2.7	110 97.3

3.2.2. Masaüstü Yazılımların Kullanımı

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojileri araçlarından masaüstü yazılımları kullanım durumları Tablo 3'te sunulmuştur. Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerinin masaüstü uygulamalarından en fazla kelime işlemciyi (%62,8) ve sunum hazırlamayı (%49,6) kullandıkları, elektronik tabloları (%60,2), resim düzenlemeyi (%61,1) ve grafik animasyon hazırlamayı (%38,1) ara sıra kullandıkları tespit edilmiştir. Diğer yandan kelime işlemci, sunum hazırlama, elektronik tabloları, resim düzenlemeyi ve grafik animasyon hazırlamayı hiç kullanmayan öğretmenlerin de olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 3: Masaüstü Yazılımları Kullanım Durumu

Teknoloji	Frekans Yüzde	Hakkında bilgim yok	Hiç kullanmadım	Ara sıra kullanırım	Sık sık kullanırım
Elektronik tabloları (MS Excel vb.)	f %	3 2.7	10 8.8	68 60.2	32 28.3
Kelime işlemci (MS Word vb.)	f %	1 .9	9 8	32 28.3	71 62.8
Sunum hazırlama (MS Powerpoint vb.)	f %	1 .9	4 3.5	52 46	56 49.6

Resim düzenleme (Paint, Adobe Photoshop vb.)	f	1	15	69	28
	%	.9	13.3	61.1	24.8
Grafik animasyon hazırlama (Adobe Animate vb.)	f	11	54	43	5
	%	9.7	47.8	38.1	4.4

3.2.3. Çevrimiçi İletişim ve İşbirliği Teknolojilerinin Kullanımı

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi iletişim ve işbirliği teknolojilerini kullanım durumları Tablo 4'te sunulmuştur. Öğretmenlerin çevrimiçi iletişim ve işbirliği araçlarından en fazla anlık mesajlaşma (%92), e-posta (87,6), sosyal paylaşım ağları (72,6) ve uzaktan eğitim araçlarını (% 83,2) kullandıkları, dosya paylaşım araçlarını (%46,9), blog ve wikiyi (%46) ve öğrenme yönetim sistemlerini (39,8) ara sıra kullandıkları tespit edilmiştir. Diğer yandan dosya paylaşımı, sosyal paylaşım ağı, blog ve wiki, öğrenme yönetim sistemleri, podcast ve uzaktan eğitim araçlarını hiç kullanmayan öğretmenlerin de olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4: Çevrimiçi İletişim ve İşbirliği Teknolojilerinin Kullanım Durumu

Teknoloji	Frekans	Hakkında	Hiç	Ara sıra	Sık sık
	Yüzde	bilgim yok	kullanmadım	kullanırım	kullanırım
Dosya paylaşımı (GoogleDrive vb.)	f	2	18	53	40
	%	1.8	15.9	46.9	35.4
Sosyal paylaşım ağı (Facebook vb.)	f	-	2	29	82
	%	-	1.8	25.7	72.6
Blog ve Wiki (Wikipedia)	f	7	21	52	33
	%	6.2	18.6	46	29.2
E-posta	f	-	-	14	99
	%	-	-	12.4	87.6
Anlık mesajlaşma (WhatsApp, Bip, Google talk vb.)	f	-	-	9	104
	%	-	-	8	92
Öğrenme yönetim sistemleri (Edmodo, Moodle, Beyazpano vb.)	f	22	35	45	11
	%	19.5	31	39.8	9.7
Uzaktan eğitim araçları (Zoom, Meet vb.)	f	1	2	16	94
	%	.9	1.8	14.2	83.2
Podcast	f	25	56	24	8
	%	22.1	49.6	21.2	7.1

3.2.4. Çevrim İçi İçerik Sunumu Teknolojilerinin Kullanımı

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi içerik sunum teknolojilerini kullanım durumları Tablo 5’te sunulmuştur. Öğretmenlerin çevrim içi içerik sunumu araçlarından elektronik kitapları (%44,2) ve eğitim yazılımlarını (%29,2) ara sıra kullandıkları, öğretmenlerin önemli bir kısmının elektronik kitapları (%27,4) ve eğitim yazılımlarını (24,8) hiç kullanmadıklarını tespit edilmiştir.

Tablo 5: Çevrim İçi İçerik Sunumu Teknolojilerinin Kullanım Durumu

Teknoloji	Frekans Yüzde	Hakkında bilgim yok	Hiç kullanmadım	Ara sıra kullanırım	Sık sık kullanırım
Elektronik kitaplar	f	4	31	50	28
	%	3.5	27.4	44.2	24.8
Eğitim yazılımları (MEB Vitamin platformunda yer alan yazılımlar vb.)	f	2	28	33	50
	%	1.8	24.8	29.2	44.2

3.2.5. Etkileşimli Web 2.0 Teknolojilerinin Kullanımı

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin etkileşimli Web 2.0 teknolojilerini kullanım durumları Tablo 6’da sunulmuştur. Öğretmenlerin çevrim içi etkileşimli uygulamalardan en fazla harita oluşturma-düzenleme araçlarını (%46), çevrim içi ölçme değerlendirme araçlarını (%39,8) kullandıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yaklaşık yarısının grafik tasarım araçlarını (%38,9), alternatif sunu araçlarını (%39,8), video oluşturma araçlarını (%36,3), animasyon oluşturma araçlarını (%45,1), zaman çizelgesi oluşturma araçlarını (%45,1), e-kitap hazırlama araçlarını (%42,5), oyunlaştırma araçlarını (%48,7), artırılmış gerçeklik oluşturma araçlarını (%49,6), zihin haritası oluşturma araçlarını (%38,9) hiç kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin önemli bir kısmının artırılmış gerçeklik oluşturma araçları (26,5), oyunlaştırma araçları (26,5), e-kitap hazırlama araçları (30,1), zihin haritası oluşturma araçları (25,7), zaman çizelgesi oluşturma araçları (%24,8), animasyon oluşturma araçları (%23) hakkında hiç bilgisi olmadığı tespit edilmiştir.

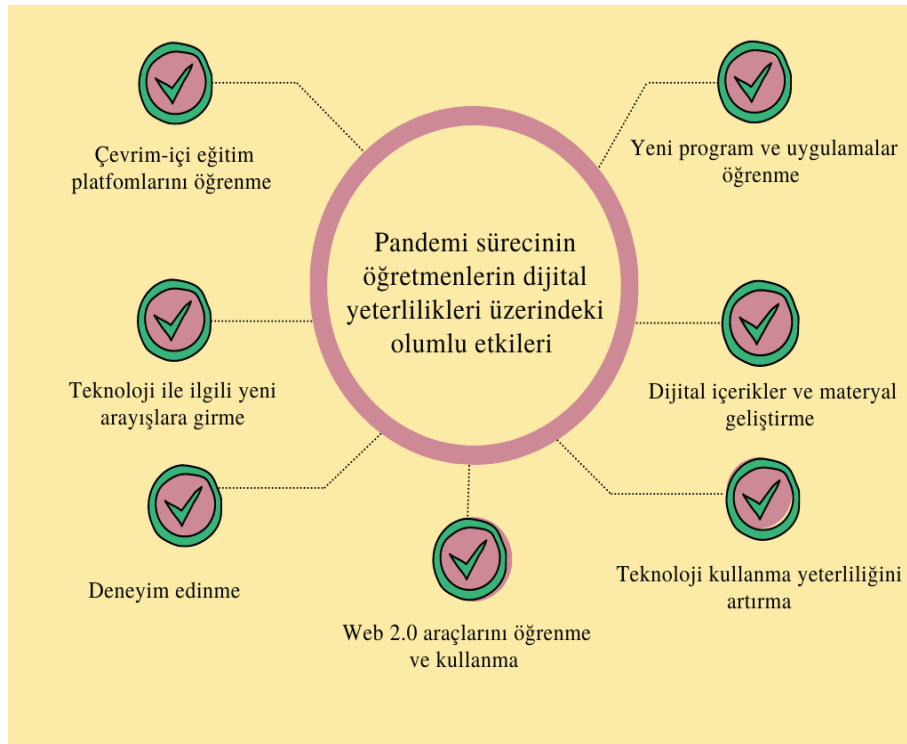
Tablo 6: Öğretmenlerin Etkileşimli Web 2.0 Teknolojilerini Kullanım Durumları

Teknoloji	Frekans Yüzde	Hakkında bilgim yok	Hiç kullanmadım	Ara sıra kullanırım	Sık sık kullanırım
Harita oluşturma, düzenleme araçları (MapQuest, Google Maps vb.)	f	16	24	52	21
	%	14.2	21.2	46	18.6
Çevrim içi ölçme değerlendirme araçları (Socrative, Kahoot vb.)	f	13	30	45	25
	%	11.5	26.5	39.8	22.1

Alternatif sunu araçları (Prezi vb.)	f	17	45	37	14
	%	15	39.8	32.7	12.4
Video oluşturma araçları (EdPuzzle, Edpuzzle vb.)	f	18	41	36	18
	%	15.9	36.3	31.9	15.9
Grafik tasarım araçları (Infogram, Canva vb.)	f	25	44	29	15
	%	22.1	38.9	25.7	13.3
Animasyon oluşturma araçları (Vyond, Powtoon vb.)	f	26	51	28	8
	%	23	45.1	24.8	7.1
Zaman çizelgesi oluşturma araçları (Timeliner vb.)	f	28	51	28	6
	%	24.8	45.1	24.8	5.3
Zihin haritası oluşturma araçları (MindMapping, MindMeister vb.)	f	29	44	31	9
	%	25.7	38.9	27.4	8
E-Kitap hazırlama araçları (Issuu, Storybird vb.)	f	24	48	23	8
	%	30.1	42.5	20.4	7.1
Oyunlaştırma araçları (Classdojo, Classcraft vb.)	f	30	55	23	5
	%	26.5	48.7	20.4	4.4
Artırılmış gerçeklik oluşturma araçları (Blippar vb.)	f	30	56	25	2
	%	26.5	49.6	22.1	1.8

3.3. Pandemi Sürecinin Öğretmenlerin Dijital Yeterlilikleri Üzerindeki Etkileri

Pandemi sürecinin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital yeterlilikleri üzerindeki etkilerine yönelik görüşleri kategorilere ayrılarak Şekil 4'te sunulmuştur.

Şekil 4: *Pandemi Sürecinin Öğretmenlerin Dijital Yeterlilikleri Üzerindeki Olumlu Etkilerine Yönelik Görüşler*

Sosyal Bilgiler öğretmenleri pandemi sürecinin dijital yeterliliklerini geliştirmede olumlu etkileri olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler pandemi sürecinde yeni program ve uygulamaları öğrendiklerini, dijital içerik ve materyaller geliştirdiklerini, Web 2.0 araçlarını öğrenip kullandıklarını, çevrim içi eğitim platformlarını kullandıklarını belirtmiştir. Ayrıca öğretmenler pandemi sürecinin teknoloji kullanma konusundaki eksikliklerini fark ederek yeni arayışlara girmelerini sağladığını, deneyim ederek teknoloji kullanma yeterliliklerini artırdığını ifade etmiştir. Bu sayede öğretmenler teknolojiyi eğitim-öğretim ortamlarında daha etkili kullandığını vurgulamıştır. Bu doğrultuda katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Pandemi sürecinde tamamen dijital ortamda eğitim faaliyetlerini yürüttüğümüz için çevrim içi eğitimde etkileşimli ders tasarımı konusunda bazı uygulama ve Web 2 araçlarını kullanmayı daha aktif hale getirdim ve bazı yeni uygulamaları kullanmaya başladım.”

“Pandemi süresince uzaktan eğitim materyallerini kullanma pratiğimi arttırdı. Aynı zamanda video, slayt vb. görsel araçları kullanma, pratik kazanmama olanak sağladı.”

“Pandemi süreci teknolojiyi kullanma konusunda eksikliklerimi yeterliliğimin eksik olduğunu ve öğrenmek için çabalamam gerektiğini öğretti.”

“Pandemi sürecinde teknolojiyi eğitim alanında kullanma ihtiyacım daha da arttı. Bu süreçte yeterliliklerimi geliştirdim.”

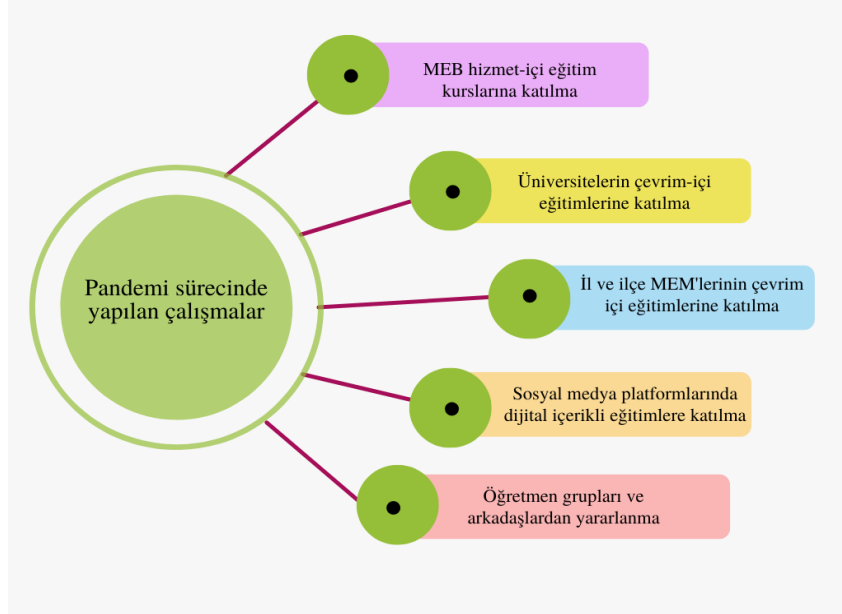
“Uzaktan eğitim araçlarını ve bazı uygulamaları kullanmayı öğrendim. Derslerimde uyguladım.”

“Pandemi süresince uzaktan eğitim materyallerini kullanma pratiğimi arttırdı. Aynı zamanda video, slayt vb. Görsel araçları kullanma, pratik kazanmama olanak sağladı.”

“Olumlu yönde etkiledi. Çünkü uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerime gerekli faydayı sağlamak adına yeni arayışlara girdim.”

3.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Pandemi Sürecinde Dijital Yeterliliklerini Geliştirmeye Yönelik Çalışmaları

Pandemi sürecinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital yeterliliklerini geliştirmeye yönelik yaptıkları çalışmalar kategorilere ayrılarak Şekil 5’te sunulmuştur.

Şekil 5: Öğretmenlerin Pandemi Sürecinde Dijital Yeterliliklerini Geliştirmeye Yönelik Yaptıkları Çalışmalar

Sosyal Bilgiler öğretmenleri pandemi sürecinde dijital yeterliliklerini geliştirmede farklı yöntemler kullandıklarını belirtmiştir. Öğretmenler Millî Eğitim Bakanlığının hizmet içi eğitimlerine, üniversitelerin ve il, ilçe Millî Eğitim Müdürlüklerinin çevrim içi eğitimlerine, sosyal medya platformlarındaki dijital içerikli eğitimlere katılarak dijital yeterliliklerini geliştirdiklerini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenler öğretmen gruplarından ve arkadaşlarından yararlanarak, bireysel çalışmalar gerçekleştirerek dijital yeterliliklerini geliştirdiklerini vurgulamıştır. Bu doğrultuda katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

“MEB’in uzaktan hizmet içi eğitimlerine ve BTK akademik ve ODTÜ’nün bazı eğitimlerine katıldım. Uzaktan etkileşimli ders anlatma konusundaki yeterliliklerime katkıları büyük oldu.”

“MEB’in açmış olduğu hizmet içi eğitimlere katıldım, Farklı illerin açtığı ve düzenlediği çevrim içi akademilere katılarak yeni bilgiler öğrenmeye çalıştım.”

“Kendi çabamla dijital yeterliliğimi arttırmaya çalıştım eğitim almadım.”

“Sivil Toplum Kuruluşlarının uzaktan eğitim çalışmalarına katıldım. Sosyal Medya üzerinden takip ettiğim Eğitimciler ve çalışmalar oldu. Online kurslar ve İl, İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinin etkinliklerinde yer almaya çalıştım.”

“Uygulamaları deneme yanılma yoluyla öğrendim. Arkadaşlardan bilgi alışverişi yaptım.”

“Web’de yer alan öğretmenler için online eğitimler de veren bazı platformları takip ettim. En fazla UZEM enstitü platformu üzerinden online eğitimlere katıldım. Daha önce bilmediğim içerikler ve yazılımlar hakkında bilgi sahibi oldum.”

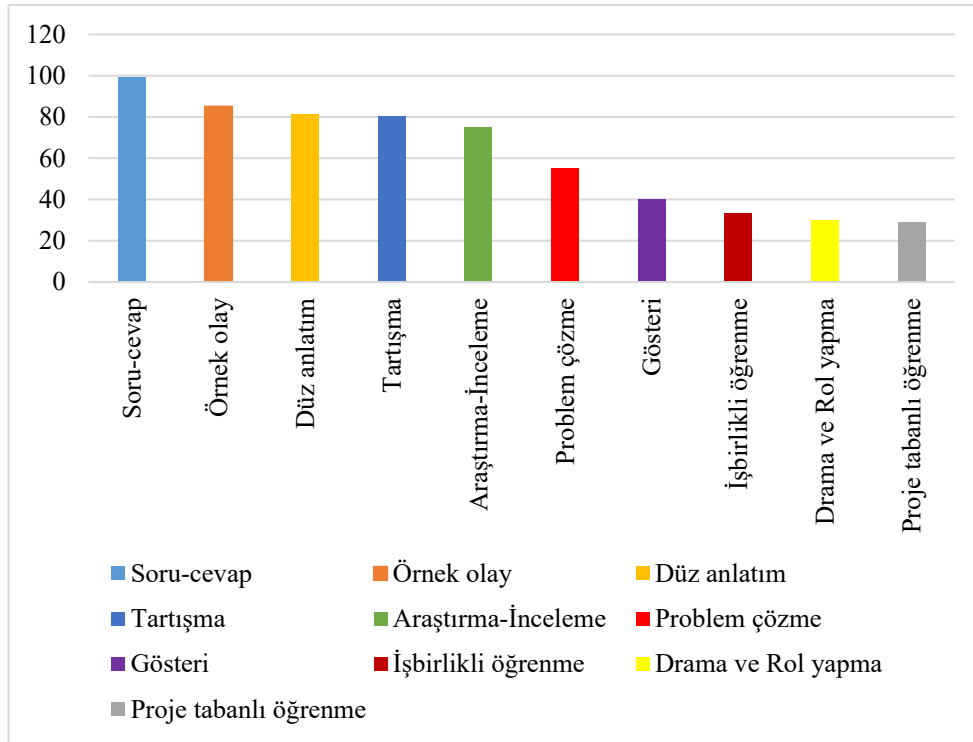
“EBA üzerinden verilen çevrim içi eğitimlere katıldım. Dijital girişimcilik gibi eğitimler aldım. Dijital yeterliliğimin arttığını ama halen öğrenmem gereken çok şey olduğunu düşünüyorum.”

3.5. Pandemi Sürecinin Öğretim Yöntem ve Tekniklerin Kullanımı Üzerindeki Etkileri

Bu bölümde pandemi sürecinin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları yöntem ve teknikler üzerindeki etkileri ve pandemi sürecinde yoğun olarak kullandıkları yöntem ve teknikler ele alınmıştır.

3.5.1. Uzaktan Eğitim Sürecinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri

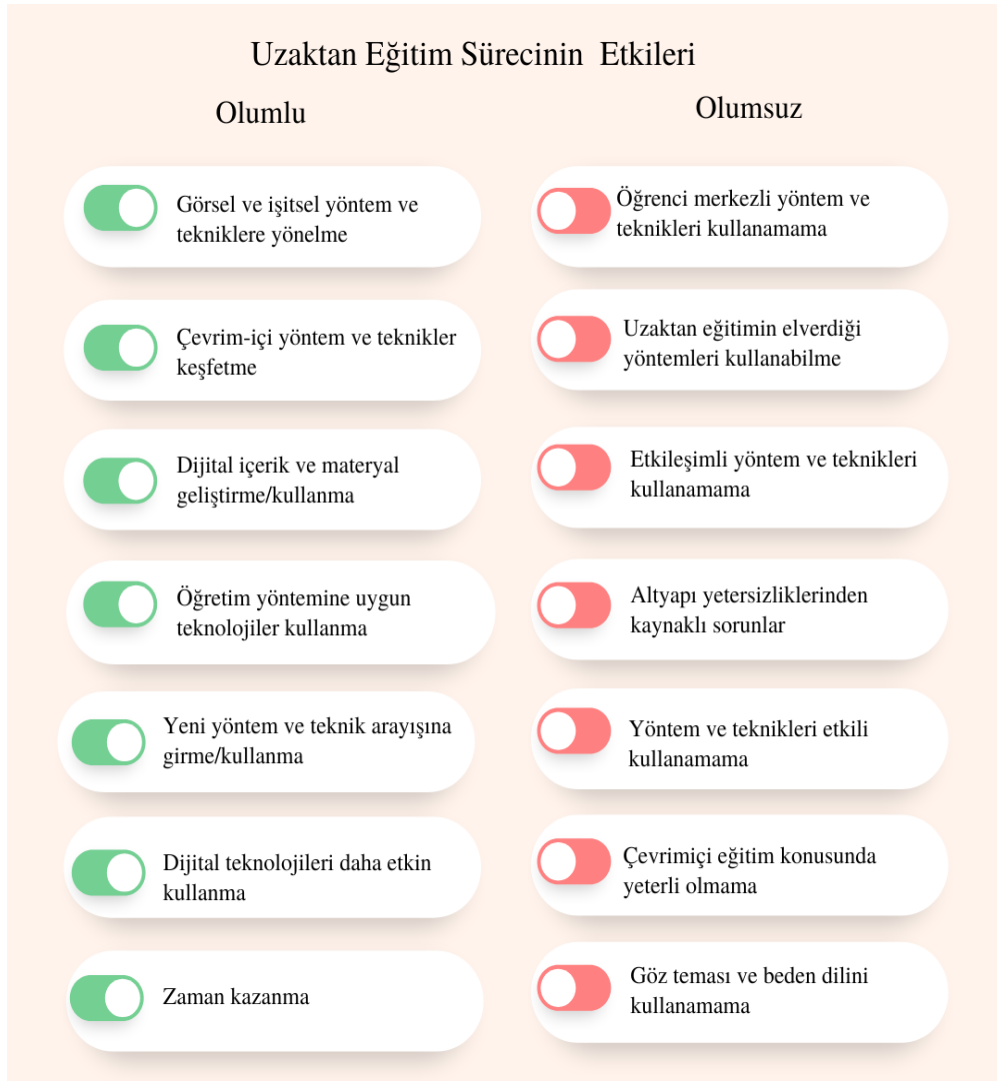
Öğretmenler pandemi sürecindeki uzaktan eğitimde Sosyal Bilgiler dersinde farklı yöntem ve teknikleri kullandıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin %99'unun soru-cevap, %85'inin örnek olay, %81'inin düz anlatım, %80'inin tartışma, %75'inin araştırma-inceleme, %55'inin problem çözme, %40'ının gösteri, %33'ünün işbirlikli öğrenme, %30'unun drama ve rol oynama, %29'unun proje tabanlı öğrenme, %13'ünün gezi-gözlem yöntem ve tekniklerini kullandığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular Şekil 6'da sunulmuştur.

Şekil 6: Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Kullandıkları Öğretim Yöntem ve Teknikleri

3.5.2. Uzaktan Eğitim Sürecinin Öğretim Yöntem ve Teknik Kullanımı Üzerindeki Etkilerine Yönelik Görüşler

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecinde kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri Şekil 7'de sunulmuştur.

Şekil 7: Uzaktan Eğitim Sürecinin Öğretim Yöntem ve Teknik Kullanımı Üzerindeki Etkilerine Yönelik Görüşler

3.5.2.1. Uzaktan eğitim sürecinin yöntem ve teknik kullanımı üzerindeki olumlu etkileri

Öğretmenlerin bir kısmı uzaktan eğitim sürecinin Sosyal Bilgiler dersinde yöntem ve tekniklerin kullanımı ile ilgili olumlu etkiler oluşturduğunu belirtmiştir. Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde görsel ve işitsel yöntem ve tekniklere yöneldiklerini, çevrim içi kullanılabilir yöntem ve teknikleri keşfettiklerini, teknolojiye dayalı yöntem ve teknikler kullandıklarını, dijital içerikler geliştirdiklerini, dijital teknolojileri daha etkin kullandıklarını belirtmiştir. Ayrıca uzaktan eğitim süreci ile okullarında olmayan teknolojileri kullanabildiklerini, zaman kazandıklarını ve görsel ve işitsel ders tasarımları hazırladıklarını ifade etmiştir. Bu doğrultuda katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Daha çok teknolojiye yöneldim. Daha farklı ders anlatım yöntemleri ve materyal araştırmasına girdim.”

“Daha önce kullanmadığımız metotları pandemi ile kullanmaya başladık.”

“Düz anlatım yönteminin yerini daha çok proje tabanlı öğrenme yöntemi aldı. Uzaktan eğitim araçlarını kullandığımız için işbirlikçi öğrenme, araştırma ve inceleme yöntemi kullanıldı.”

“Olumlu yönde etkiledi. Maalesef okulumuz teknoloji açısından biraz eksik bir okul ve pandemi sürecinde uygulamalardan daha fazla etkinlik ve slayt paylaşımı yapabildim.”

“Sosyal Bilgiler dersini ilgi çekici hale getirmek için farklı yöntem teknikleri kullanmaya çalıştım.”

“Yüz yüze eğitimde kullandığımız birçok yöntem ve tekniğin sanal ortamda kullanılmasını sağlayacak dijital uygulamalar keşfederek geçti pandemi süreci.”

“Görsel ve işitsel paylaşımlar yapmamı sağladı, öğrencilerimle online dersler sırasında slaytlar kullanarak dersi daha eğlenceli hale getirdim.”

“Sosyal Bilgiler dersine yönelik farklı etkinlikleri kullanmamı sağladı. Özellikle konular bittikten sonra teknolojiyi kullanarak farklı etkinlikler yapma imkânım oldu.”

3.5.2.2. Uzaktan eğitim sürecinin öğretim yöntem ve teknik kullanımı üzerindeki olumsuz etkileri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bir kısmı ise uzaktan eğitim sürecinin Sosyal Bilgilerde yöntem ve teknik kullanımında olumsuz etkiler oluşturduğunu belirtmiştir. Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinin öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri, etkileşimli yöntem ve teknikleri kullanmayı sınırlandırdığını ve yöntem ve teknikleri etkili kullanmayı etkilediğini vurgulamıştır. Öğretmenler pandemi sürecinde uzaktan eğitimin elverdiği yöntem ve teknikleri kullanabildiklerini, öğretmen merkezli yöntem ve tekniklere yöneldiklerini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenler altyapı yetersizliği, çevrim içi eğitim konusunda yeterli olmamaları ve çevrim içi eğitimin göz teması ve beden dilinin sınırlandırmasının yöntem ve teknikleri kullanmayı olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Pandemi sürecinde sınıfta aktif olarak kullandığım drama, sınıf dışında kullandığım gezi ve gözlem yöntemlerini bu süreçte aktif olarak kullanamama sebep oldu. Bunun yerine sanal müze, google earth gibi uygulamaları kullanarak öğrencilerin farklı duyuşsal alanlarına hitap etmeye çalıştım.”

“Sosyal Bilgiler eğitimi için çok önemli olan gezi-gözlem, yaratıcı drama, proje tabanlı öğrenme gibi yöntem ve teknikleri kullanamadım.”

“Pandemi nedeniyle sadece uzaktan eğitimin elverdiği yöntem ve teknikleri kullanabildim. Daha çok soru cevap tartışma ve örnek olay gibi yöntem ve teknikleri kullandım.”

“Sınıfta daha etkin kullandığım yöntem teknikleri pandemi sürecinde fazla etkili kullanamadım.”

“Olumsuz etkiledi çünkü belli teknikleri yüz yüze yaparken online eğitimde yapamadım”

“Uzaktan eğitim olduğu için yöntem ve teknikleri kullanma durumumuzu azalttı.”

“Olumsuz etkilediği taraflar da söz konusu ama en eksik olduğumuz alan dijital teknolojiler.”

“Sunu ve anlatım yöntemini çoğunlukla kullanırken Kahoot gibi bilgi yarışmalarıyla öğrencilerin ilgilerini derste tutmaya çalıştım.”

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecinde öğretim teknolojileri araçlarını ve öğretim yöntemlerini kullanımının incelendiği bu çalışmada detaylı bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu bilişim teknolojilerini kullanmada kendilerini orta düzeyde yetkin görmektedirler. Bilişim teknolojilerini başlangıç düzeyde kullandığını belirten öğretmen oranı oldukça düşüktür. Öğretmenlerin bilişim teknolojilerinin kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının yüksek olması teknolojinin eğitim ortamlarında kullanımına da olumlu yansıtacağı söylenebilir (Watson, 2006). Öğretmenlerin günlük 1-5 saat internette vakit geçirdikleri, interneti öncelikli olarak ders içerikleri oluşturmak, alanlarıyla ilgili güncel gelişmeleri takip etmek, öğretim teknolojilerindeki güncel gelişmeleri takip etmek amaçlarıyla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Özellikle pandemi döneminde öğretmenler derslerini uzaktan eğitimle

internet üzerinden gerçekleştirdikleri için internette geçirdikleri süre ve interneti eğitim amaçlı kullanımları artmış olabilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojileri araçlarını kullanım durumları donanımlar, masaüstü yazılımlar ve çevrim içi teknolojiler başlıklarında ele alınmıştır. Öğretmenlerin donanım teknolojilerinden bilgisayar, akıllı tahta ve akıllı telefonları sıklıkla kullandıkları tespit edilmiştir. Özellikle FATİH projesi döneminde Türkiye'deki okulların büyük çoğunluğunda dersliklere akıllı tahtaların kurulması, teknoloji alt yapısının iyileştirilmesi öğretmenlerin bu tür temel donanım teknolojilerini derslerinde kullanabilme imkânı sağlamıştır (Topuz ve Göktaş, 2014). Öğretmenler projeksiyon cihazı, tablet, tarayıcı gibi donanım teknolojilerini de genel olarak ara sıra kullanmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin eğitim-öğretim süreçlerinde kullanılması gereken temel donanım teknolojilerine erişim ve kullanımda sorun yaşamadıkları yorumu yapılabilir. Öğretmenler çevrim dışı masaüstü yazılımlardan kelime işlemci ve sunum hazırlama uygulamalarını sıklıkla kullanmaktadır. Elektronik tablola uygulama ise nispeten daha az kullanılmaktadır. Bu uygulamaları kullandıklarını belirtmeleri öğretmenlerin temel BİT araçlarının kullanımına yönelik yeterliliklerinin olduğunu göstermektedir. Nitekim ofis uygulamaları olarak geçen bu uygulamalarla yapılabilecek eğitim uygulamaları oldukça geniştir ve öğretmenlerin temel ofis uygulamaları kullanım becerilerine sahip olmaları önemlidir. Alan yazında da benzer şekilde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yaygın olarak bilgisayar, projeksiyon, akıllı tahta, tarayıcıdan yararlandıkları ve ofis programlarını kullandıkları tespit edilmiştir (Aydın, 2016; Karaloğlu, 2009; Ayaydın, 2014). Sosyal Bilgiler öğretmenleri grafik animasyon hazırlama ve resim düzenleme masaüstü yazılımlarını da kullanmakla birlikte diğer uygulamalara göre kullanım düzeyleri nispeten daha düşüktür. Öğretmenler bu tür işlemlerini internet üzerinden kullanımı kolay Web 2.0 uygulamalarıyla gerçekleştirebilirler.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri çevrim içi iletişim ve işbirliği teknolojilerinden en fazla anlık mesajlaşma uygulamalarını kullanılmaktadır. Öğretmenlerin ders saatleri dışında öğrencilerle ve velilerle iletişimde özellikle WhatsApp uygulamasını sıklıkla tercih ettikleri belirtilmektedir (Ersöz, 2019). Öğretmenlerin çevrim içi iletişimde e-posta ve sosyal medya araçlarını da sıklıkla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Diğer yandan pandemi döneminde derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle gerçekleştirilmesinden dolayı öğretmenlerin Zoom gibi uzaktan eğitim araçlarını da sıklıkla kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin bulut teknolojilerinden dosya paylaşım uygulamalarını, blog ve Wiki gibi uygulamaları da ara sıra ve sıklıkla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Ancak bu uygulamaları hiç kullanmamış olan öğretmenler de mevcuttur. Öğretmenlerden uzaktan eğitim araçlarını kullanmadıklarını belirten sınırlı sayıda öğretmenin Internet alt yapısı olmayan kırsal/köy bölgelerinde görev yaptıkları çıkarımı yapılabilir. Nitekim pandemi sürecinde Internet alt yapısı olan bölgelerde Zoom gibi çevrim içi araçlarla eğitim gerçekleştirilirken, teknik imkanların sınırlı olduğu bölgelerde EBA TV üzerinden eğitimler devam etmiştir. Diğer yandan öğretmenlerin önemli kısmının farklı öğrenme yönetim sistemleri hakkında bilgi sahibi olmadıkları ya da hiç kullanmadıkları belirlenmiştir. Öğretmenler öğrenme yönetim sistemi olarak EBA'yı kullandıklarından başka platformlara ihtiyaç duymamış olabilirler.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun içerik sunumunda elektronik kitapları ve eğitim yazılımlarını ara sıra ve sıklıkla kullandıkları belirlenmiştir. Ancak bu teknolojileri hiç kullanmayan öğretmenler de mevcuttur. Teknolojinin sunmuş olduğu imkanlarla elektronik kitapları kullanımları son yıllarda oldukça artmıştır (Delgado vd., 2018).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin etkileşimli Web 2.0 uygulamalarını kullanım durumları incelendiğinde, birçok Web 2.0 aracı hakkında bilgi sahibi olmadıkları ve hiç kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde alan yazında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojilerini kullanma konusunda yeterliliklerinin sınırlı olduğunu belirten çalışmalar mevcuttur (Bal ve Karademir, 2013; Gündoğan, 2017; Nkweke, Loveday ve Agi-Otto, 2013; Hong, 2016). Diğer yandan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojilerini kullanmaya yönelik olumlu tutum içinde olduklarını (Hong, 2016; Dere ve Ateş, 2020) ve öğretim teknolojilerini kullanmada kendilerini yeterli gördüklerini belirten çalışmalar da mevcuttur (Demirezen ve Keleş, 2020; Alataş, 2008; Kaya, 2019; Keleş, 2019; Yusufoglu, 2021).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin önemli kısmı Web 2.0 araçlarından harita oluşturma ve düzenleme araçlarını ve çevrim içi ölçme değerlendirme araçlarını ara sıra ve sıklıkla kullanmaktadırlar. Sosyal Bilgiler eğitiminde haritalandırmayla ilgili konuların öğretiminde bu tür teknolojilerin kullanımı ön plana çıktığından Sosyal Bilgiler öğretmenleri alanları gereği öncelikli olarak bu araçların kullanımına odaklanmış olabilirler. Çevrim içi ölçme değerlendirme araçları da Web 2.0 teknolojilerinde ön plana çıkan ve öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılan araçlardır (Korucu ve Karalar, 2017). Ancak bu teknolojiler hakkında bilgisi olmayan ve hiç kullanmayan öğretmenler de olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri çevrim içi alternatif sunu araçları, video oluşturma araçları ve grafik tasarım araçlarını diğer Web 2.0 teknolojilerine göre daha fazla kullanmaktadırlar. Nitekim bu araçlarla derslerde sıklıkla kullanılan çoklu ortam materyalleri Web platformları üzerinden kolaylıkla oluşturulabilmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin animasyon oluşturma, zaman çizelgesi ve e-kitap oluşturma araçlarını da daha az kullandıkları ve öğretmenlerin önemli kısmının bu teknolojileri hiç kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Diğer yandan son yıllarda oldukça popüler olan öğretim teknolojileri uygulamalarından oyunlaştırma ve artırılmış gerçeklik oluşturma araçlarını kullanan öğretmen sayısı çok azdır. Öğretmenlerin bu tür teknolojileri eğitim-öğretim süreçlerinde kullanmalarına yönelik olarak desteklenmesi önem arz etmektedir.

Pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecinin öğretmenlerin dijital yeterlilikleri üzerindeki etkileri incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu süreçte Web 2.0 araçlarının kullanımını öğrenerek dijital içerikler ve materyaller geliştirmeye yöneldikleri, teknolojiyi daha etkili kullanmaya başladıkları ve yeni uygulamalar araştırdıkları, dijital yeterliliklerini geliştirdikleri belirlenmiştir. Pandemi döneminde ortaya çıkan kriz durumunun öğretmenlerin dijital yetkinliklerini geliştirmeleri noktasında fırsata dönüştüğü söylenebilir. Öğretmenlerde dijital yeterliliklerini geliştirmeye yönelik bir farkındalık oluşmuş ve bu doğrultuda çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Bu amaçla MEB ve Üniversitelerin çevrim içi olarak sundukları kurslara ve seminerlere katılmışlardır. Ayrıca sosyal medya platformlarındaki dijital eğitim içerikli seminerlere katıldıkları, öğretmen gruplarının paylaşımlarından faydalandıkları, bireysel çaba ve çalışmalarda buldukları belirlenmiştir. Alan yazında da pandemi döneminin öğretmenlerin dijital yeterliliklerini geliştirmedeki benzer etkilerine değinilmektedir (Kavuk ve Demirtaş, 2021; Palaz, 2022; Akça, 2022).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde soru-cevap, örnek olay, düz anlatım, tartışma ve araştırma-inceleme öğretim yöntemlerini sıklıkla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin yüz yüze eğitim sürecinde kullandıkları ve iyi bildikleri yöntemleri uzaktan eğitim sürecine yansıttıkları yorumu yapılabilir. Nitekim alan yazında da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin pandemi sürecinde genellikle düz anlatım yöntemini kullandığı, öğrencilerin aktif olmasını sağlayacak yöntem ve tekniklerden yeterince yararlanamadıkları bununla birlikte soru cevap, beyin fırtınası, altı şapka ve benzetim yöntem ve tekniklerinden yararlandıkları tespit edilmiştir (Uyar, 2020; Macit ve Çoban, 2021; Yeşilyurt, 2021; Akça, 2022). Öğretmenlerin gezi-gözlemi proje tabanlı öğrenme, drama ve rol yapma, işbirlikli öğrenme gibi öğrenci merkezli yaklaşımları bu süreçte daha az kullanabildikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenler pandemi sürecinin yöntem ve teknik kullanımı üzerindeki olumsuz etkilerinde de öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin uzaktan eğitime uygun yöntemlere ve teknolojilere yönelik araştırma arayışına girdikleri de ortaya çıkmıştır. Eğitimde teknoloji entegrasyonunun etkili olabilmesi için teknoloji pedagojik ve içerik uyumu oldukça önemlidir (Koehler ve Misra, 2009). Pandemi sürecinde öğretmenlerde bu yönde bir farkındalık oluştuğu, TPACK yeterliliklerini geliştirmeye odaklandıkları yorumu yapılabilir.

Bu çalışma pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecini Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojileri ve yöntemlerini kullanma boyutuyla ele alması açısından önemli veriler sunmuştur. Ancak çalışmanın bazı sınırlılıkları mevcuttur. Çalışmanın örneklem sayısı nispeten sınırlı olup öğretmenlere kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin pandemi dönemindeki uzaktan eğitim süreçleri incelemiştir. Çalışma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bilişim teknolojilerini kullanım yeterliliklerinin orta düzeyde olduğu, eğitim sürecinde bilgisayar, tablet, akıllı tahta gibi temel donanım cihazları ile ofis uygulamalarını ve uzaktan eğitim araçlarını sıklıkla kullandıkları belirlenmiştir. Ancak özellikle son dönemde yaygınlaşan çevrim içi iletişim, etkileşim, içerik hazırlama uygulamalarını içeren Web 2.0 teknolojilerini yeterince etkin

şekilde kullanmadıkları tespit edilmiştir. Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri pandemi sürecinin dijital yeterliliklerini geliştirmeye olumlu yönde katkı sağladığını belirtmiştir. Öğretmenler bu dönemde MEB'in açtığı çevrim içi eğitimlerin yanı sıra farklı platformlarda verilen çevrim içi eğitimlere de katılarak dijital yeterliliklerini geliştirdiklerini belirtmiştir. Araştırmada pandemi sürecinin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim yöntem ve teknik kullanmalarını da etkilediği, uzaktan eğitimin derste kullanılabilir yöntem ve teknikleri sınırlandırdığı tespit edilmiştir. Ancak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine uygun yöntemleri ve teknolojileri bütünleştirme yönünde bir çaba harcadıkları da belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- Pandemi dönemindeki uzaktan eğitim süreci Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim teknolojilerini kullanma yeterliliklerine olumlu yansımıştır. Öğretmenlerin bu süreçte edindikleri deneyimleri yüz yüze devam eden eğitim sürecinde de geliştirebilmeleri için harmanlanmış öğretim uygulamalarına ağırlık verilebilir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Web 2.0 teknolojileri hakkında yeterince bilgi sahibi olup derslerinde etkin bir şekilde kullanabilmeleri için kısa süreli teorik eğitimlerden ziyade alana özgü uygulamalı eğitimler gerçekleştirilmelidir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin özellikle oyunlaştırma, artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik gibi yenilikçi eğitim teknolojilerine yönelik farkındalıklarını sağlamak amacıyla kapsamlı projeler yapılabilir. Bu teknolojilerle geliştirilen örnek eğitsel uygulamalar Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle paylaşılabilir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi ortamlarda içerik, teknoloji ve pedagojinin uygun şekilde bütünleştirebilmeleri için bu konularda uygulamalı eğitimler düzenlenebilir. Öğretim yöntemlerinin çevrim içi öğrenme sürecinde nasıl etkin bir şekilde kullanılacağı üzerine kapsamlı çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Gelecek çalışmalarda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin pandemi döneminde elde ettikleri deneyimler doğrultusunda yüz yüze eğitimi çevrim içi teknolojilerle nasıl destekledikleri detaylıca incelenebilir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıflarında teknoloji kullanımları gözlem ve görüşmelere dayalı olarak derinlemesine araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Afşin, F. (2015). İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların öğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılmasının öğrenci başarısına etkisinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Elâzığ örneği). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Ajayi, V. O. (2018). Effects of experiential and inquiry teaching strategies on upper basic students' achievement in social studies. *Benue State University Journal of Education*, 18(1), 119-129.
- Akça, M. (2020). Social sciences teachers' views about distance education during the covid-19 pandemic process. *Social Scientific Centered Issues*, 2(2), 81-88.
- Akgül, G. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Akkeyik, U. (2021). Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan materyallerin, yöntem ve tekniklerin öğrenci başarısına etkisi: bir meta-analiz çalışması. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Aksin, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) yeterlilikleri: Amasya ili örneği. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Aksin, A. (2020). Sosyal bilgiler öğretiminde yenilikçi teknoloji kullanımı. Y. Ayaydın. (Ed.), Sosyal bilgiler öğretiminde teknolojinin kullanımını uzaktan eğitim için alternatifler (s.35-61). Yeniinsan Yayınları.
- Alataş, F. (2008). İlköğretim programında 4. ve 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretiminde karşılaşılan sorunlar. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Alkar, E. (2017). Ortaokul 6.sınıf sosyal bilgiler programı ülkemiz ve dünya ünitesinin bilgisayar destekli materyallerle öğretiminin öğrencilerin akademik başarısına etkisi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Ayaydın, Y. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde öğretim teknolojilerinin kullanımına ilişkin hizmet-içi ve hizmet-öncesi sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Ayaydın, Y. ve Aktaş, V. (2020) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersindeki tarih konularının öğretimine yönelik görüşleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi* 6(3), 393-408
- Aydın, M. B. (2016). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin sosyal bilgiler eğitiminde kullanılması hakkında öğretmen görüşleri (Antalya İli Örneği). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Bal, M. S. ve Karademir, N. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) konusunda öz-değerlendirme seviyelerinin belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 15-32.
- Berkant, H. G. ve Arslan, T. (2015). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 10(11)
- Bolinger, K. ve Warren, W. J. (2007). Methods practiced in social studies instruction: a review of public school teachers' strategies. *International Journal of Social Education*, 22(1), 68-84.
- Brisini, J. (2018). The impact of project-based learning on student learning perspectives and achievement in a social studies classroom. Doctoral dissertation. University of South Carolina.
- Canpolat, U. ve Yıldırım, Y. (2021). Ortaokul öğretmenlerinin COVID-19 salgın sürecinde uzaktan eğitim deneyimlerinin incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 7(1), 74-109
- Christensen, L. B., Johnson, R. B. ve Turner, L. A. (2015). Research methods, design, and analysis. Pearson Education
- Çelikkaya, T. ve Kuş, Z. (2009). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları yöntem ve teknikler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 741-758.
- Çelikkaya, T. ve Ünal, Ç. (2009). Yapılandırmacı yaklaşımın sosyal bilgiler öğretiminde başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi (5. sınıf örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 197-212.

- Çener, E. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamalarının Öğrencilerin Erişi ve Tutumlarına Etkisi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Çiydem, E. ve Kaymakçı, S. (2021). Türkiye’de sosyal bilgiler dersinin yönelimi üzerine bir değerlendirme. *İnsan ve İnsan*, 8(27), 179-207.
- Delgado, P., Vargas, C., Ackerman, R. ve Salmerón, L. (2018). Don't throw away your printed books: A meta-analysis on the effects of reading media on reading comprehension. *Educational Research Review*, 25, 23-38.
- Demirezen, S. ve Keleş, H. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknopedagojik alan bilgisi yeterliliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 131-150.
- Dere, İ. ve Ateş, Y. (2020). Sosyal bilgiler derslerinde teknolojik araç ve materyal kullanımı: Bir durum çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 496-514.
- Erbil, D. G. ve Kocabaş, A. (2020). Flipping the 4th grade social studies course in a cooperative way: effects on academic achievement and motivation. *Studies in Educational Evaluation*, 66, 100878.
- Ersöz, S. (2019). Understanding whatsapp parent group’s dynamics: group communication and information sharing. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 1136-1052.
- Fırat Durdukoca, Ş. (2018). Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretim uygulamaları için öğretim tekniklerinin seçimine yönelik yeterlik algıları ve görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(1), 211-242.
- Fraenkel, J., Wallen, N. ve Hyun, H.H. (2012). How to design and evaluate research in education (8th ed.). Boston: McGraw Hill.
- Franklin, C. A. ve Molebash, P. E. (2007) Technology in the elementary social studies classroom: teacher preparation does matter. *Theory & Research in Social Education*, 35(2), 153-173.
- Gündoğan, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji yeterlik düzeyleri (Bursa İli Örneği). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Güneş, S. (2019). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemiyle tarihsel empati becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Hayal, M. A. (2015). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin başarılarına derse yönelik tutumlarına ve kalıcılıklarına etkisi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Hong, J. E. (2016). Social studies teachers’ views of ICT integration. *Review of International Geographical Education Online*, 6(1), 32-48.
- İlter, İ. (2018). Öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerinde öğretim yöntemleri ve uygulamaları üzerine bir değerlendirme. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(1), 1-29.
- Karakoç, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimsel donanımları. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Karaloğlu, İ (2009). Sosyal bilgiler derslerinde materyal kullanım durumu (İstanbul İli Örneği). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Kavuk, E. ve Demirtaş, H. (2021). COVID-19 pandemisi sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitimde yaşadığı zorluklar. *E-International Journal of Pedagogogy (e-ijpa)*, 1(1), 55-73.
- Kaya, M. T. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknopedagojik eğitim yeterlilikleri ve akıllı tahta öz-yeterliliklerinin incelenmesi: Afyonkarahisar örneği. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Kayabaşı, Y. (2012). Öğretmenlerin öğretim sürecinde kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri ile bunları tercih etme nedenleri. *Bahkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(27), 45-65.
- Keleş, H. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknopedagojik alan bilgisi yeterlilikleri ve Web 2.0 teknolojileri hakkında görüşlerinin incelenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aksaray Üniversitesi.
- Keser, M. Ş. (2012). Sosyal bilgiler dersinde bilgisayar destekli eğitimin akademik başarıya etkisi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aksaray Üniversitesi.

- Koehler, M. J. ve Mishra, P. (2009). What is technological pedagogical content knowledge? *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 9(1), 60-70.
- Korkut, Ş. ve Memişoğlu, H. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrenci görüşlerine göre uzaktan eğitim süreci. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (7), 1639-1682.
- Korucu, A. T. ve Karalar, H. (2017). Basic education instructors' views on web 2.0 tools. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 456-474.
- Landers, J. D. (2018). Traditional versus nontraditional instructional and assessment differences in 8th-grade history-social science achievement. Doctoral dissertation, Walden University.
- Latorre-Cosculluela, C., Suárez, C., Quiroga, S., Sobradie-Sierra, N., Lozano-Blasco, R. ve Rodríguez-Martínez, A. (2021). Flipped Classroom model before and during COVID-19: Using technology to develop 21st century skills. *Interactive Technology and Smart Education*. 18(2), 189-204.
- Macit, Ş. N. ve Çoban, A. (2021). Pandemi döneminde 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretilmesinde karşılaşılan sorunlar ve öğretmen görüşleri. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 431-441.
- Malkoç, E. (2018). Bilgisayar ve internet kullanımının sosyal bilgiler öğretiminde başarıya ve kalıcılığa etkisi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Nkweke, O. C., Loveday, O. ve Agi-Otto, O. (2013). ICT incorporation: A requirement for upgrading the teaching and learning of social studies in Rivers State. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4(12), 15
- Ocak, G. ve Didin, M. (2018). Öğrencilerin yapılandırmacı sosyal bilgiler öğrenme öğretme sürecine yönelik görüşleri ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 1-14.
- Oyibe, O. A. ve Nnamani, S. C. (2014). An Investigation into students' preference of instructional methods used in teaching and learning of social studies. *International Journal of Learning and Development*, 5(1), 1-9.
- Palaz, T. (2022). An investigation of distance education experiences of social studies teachers during the COVID-19 pandemic period: A phenomenological analysis: Distance education experiences of social studies teachers. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 14(1), 543-565.
- Russell III, W. B. (2010). Teaching social studies in the 21st century: A research study of secondary social studies teachers' instructional methods and practices. *Action in Teacher Education*, 32(1), 65-72.
- Saka Öztürk, H. (2017). Öğretmenlerin tekno-pedagojik alan bilgisi (TPAB) düzeyleri, öğrencilerin özyeterlikleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Seyhan, A. (2020). Öğretmen adaylarına göre sosyal bilgiler dersinde okul dışı öğrenmenin etkililiği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(3), 27-51.
- Summers, E. J. ve Dickinson, G. (2012). A longitudinal investigation of project-based instruction and student achievement in high school social studies. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 6(1), 82-103.
- Taş, G. ve Akoğlu, K. (2020). Sosyal bilgiler öğretiminde işbirlikli öğrenme yaklaşımının etkisi: Meta-sentez çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(2), 956-983.
- Tetep, T. ve Dahlena, A. (2021). Fun Pattern Based Learning Approach for Social Studies Learning during the Covid-19 Pandemic. *AL-ISHLAH: Jurnal Pendidikan*, 13(3), 1571-1580.
- Toklucu, S. K. ve Tay, B., (2016). The effect of cooperative learning method and systematic teaching on students' achievement and retention of knowledge in social studies lesson. *Eurasian Journal of Educational Research*, 16(66), 315-334.
- Tomal, N., Demirkaya, H. ve Demirhan, E. I. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni ve eğitimi algıları. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 14(3), 899-924.
- Topuz, A. ve Gökteş, Y. (2015). Türk eğitim sisteminde teknolojinin etkin kullanımı için yapılan projeler: 1984-2013 dönemi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 8(2), 99.

- Trust, T. ve Whalen, J. (2021). K-12 teachers' experiences and challenges with using technology for Emergency Remote Teaching during the Covid-19 pandemic. *Italian Journal of Educational Technology*, 29(2), 10-25.
- Turgut, T. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi yeterlilikleri: Karabük ili örneği. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Unal, S. ve Ozturk, I. H. (2012). Barriers to ITC integration into teachers' classroom practices: Lessons from a case study on social studies teachers in Turkey. *World Applied Sciences Journal*, 18(7), 939-944.
- Uyar, E. (2020). Covid-19 Pandemisi sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(2), 15-32.
- Uyar, M. Y. ve Doğanay, A. (2018). Öğrenci merkezli strateji, yöntem ve tekniklerin akademik başarıya etkisi: Bir meta-analiz çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 186-209.
- Watson, G. (2006). Technology professional development: Long-term effects on teacher self-efficacy. *Journal of Technology and Teacher Education*, 14(1), 151-166.
- Yapıcıoğlu, M. F. (2018). Ortaokul sosyal bilgiler dersi 6. sınıf ülkemizin kaynakları ünitesinin öğretiminde bilgisayar destekli öğretim yöntemlerinin akademik başarıya ve kalıcılığa etkisi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kastamonu Üniversitesi.
- Yaylak, E. (2010). İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde internet tabanlı öğretim yönteminin ders başarısına etkisi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Yaylak, E. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim yöntem ve uygulamalarının değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 187-205.
- Yener, Ş. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan öğretmen ve öğrenci kaynaklı sorunlar: Muş il örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 105-120.
- Yeşilpınar Uyar, M. ve Doğanay, A. (2018). Öğrenci merkezli strateji, yöntem ve tekniklerin akademik başarıya etkisi: Bir meta-analiz çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 186-209.
- Yeşilyurt, H. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 7(2), 378-399.
- Yıldırım, M. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aktif öğrenme yöntemlerini kullanma durumları. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)*, 3(2), 183-204.
- Yılmaz, K. ve Ayaydın, Y. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojileri kullanımına ilişkin alt yapılarının ve yeterlilik algılarının incelenmesi nitel bir çalışma. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15(USBES Özel Sayısı I), 87-107.
- Yılmaz, K. (2008). Social studies teachers' views of learner-centered instruction. *European Journal Of Teacher Education*, 31(1), 35-53.
- Yusufoğlu, A. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgisi yeterliliklerinin incelenmesi. ([Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi.